

"בפועל אני בסלחנות עם עצמי": מאפייני השימוש של בני נוער חרדי

באינטרנט

תזה בהנחיית פרופ' הללי פינסון ופרופ' ניצה ברקוביץ

מלכי פוריס הפקולטה לחינוך אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
malki.po@gmail.com

ישנה ספרות אקדמית ענפה החוקרת את התבגרותם של בני נוער במודרניות המאוחרת. עבור בני נוער חילוני גיל ההתבגרות מזוהה כזמן בו יש לגיטימציה להתנסות מבלי להכריע והתפיסה הרווחת היא של התבגרות מתהווה ומתמשכת. עבור נוער מהמגזר החרדי הסיפור הוא שונה: טווח הזמן המוקדש להתבגרות הוא דחוס ומקוצר, ואין מקום וזמן המוקדשים לתהליכיות והתנסות. תהליך ההתבגרות של צעירים חרדיים מתנהל כמו לפי תסריט כתוב מראש, כאשר ההתבגרות מתוחמת בזמן ויש בה תחנות צפויות. מצעיר חרדי מצופה להינשא בגיל צעיר ולבסס מחויבות לחיי משפחה מהר ככל האפשר. הגעה לבגרות והקמת תא משפחתי מעידים על יציבות דתית ובחירה באורח חיים חרדי בתוך הקהילה. הספרות האקדמית החוקרת את גיל הנעורים החרדי היא מועטת. במחקר זה אני מקווה להרחיב את גוף הידע על בני נוערים חרדים דרך בחינה של האופן בו בני נוער חרדים המשתמשים באינטרנט חווים אותו ומצדיקים שימוש זה.

מחקרים מראים כי אחוז החרדים המשתמשים באינטרנט עולה בהתמדה בשנים האחרונות. בתקופת הקורונה נרשם שיא של 66.2% חרדים בעלי גישה לאינטרנט. ככלל, היחס של החברה החרדית לאינטרנט נע בין אימוץ לדחייה. עם זאת, האיסור על בני נוער להשתמש באינטרנט הוא עקבי ולא משתנה. המחקר הנוכחי בוחן את אופי השייכות הקהילתית שחשים בני נוער חרדים, גברים ונשים, בגילאי 18-19 מהפריזמה של מאפייני הגלישה שלהם ברשת האינטרנט. זהו מחקר איכותני בעל מאפיינים נרטיביים, שהתבסס על ראיונות מובנים למחצה.

ממצאי המחקר מראים שלבני נוער אלו הגדלים בחברה דתית ושמרנית, יש מאפיינים של בני דור ה-Z, אף על פי שהם רחוקים מהחברה הכללית ומורחקים מגישה לאינטרנט ומסכים. מדובר בצעירים דעתניים וסקרנים שבוחנים וחוקרים מרחבי שייכות שונים ואת עולמם מתוך ביקורתיות ורפלקסיביות. **ניכרת פתיחות לגיוונים של סגנונות, ערכים ותפיסות עולם**, כמו כן, ניכרים היבטים של קונפליקטים אישיים בחייהם המתבטאים באמירות סותרות. עוד מצאתי כי הצעירים מנהלים משא ומתן עם עצמם ועם הגבולות הדתיים והקהילתיים. הם

דנים באתוס וערכי ליבה מכוננים של החברה החרדית, ומעניקים פרשנות נזילה לגבולות שנהוג לראותם כקשיחים וחד משמעיים.

הסביבה הטבעית של המשתתפים – החברה החרדית - אינה מאפשרת דיון רפלקסיבי ובחינת ערכים ותפיסות חיים ולכן המרחב המקוון והרשתות החברתיות מהווים מרחב בטוח עבורם לגילוי וחקירה. המחקר מצביע שתהליכי חקר האופייניים לבני הנעורים מהדהדים את השימושים המגוונים שלהם באינטרנט: למידה, אינטראקציה בין תרבותית, הזדמנויות למפגש בין המינים וחקר מיני. רוב המשתתפים פועלים ברשת באנונימיות מבלי לסכן את זהותם הקהילתית, באמצעות שמות פיקטיביים הם משתעשעים ומתנסים בביקורת חברתית מבלי לקחת עליה אחריות. החירות שבהתנסות ובדיקת גבולות מבשרת על שינוי התחלתי. אלו צעירים ערניים שמגבילים ומנסחים את התנסויותיהם בתוך גבולות גזרה הדוקים, כאשר תוכניותיהם לגבי העתיד - שידוכים וחיי נישואין מתאימות לדפוסי הקהילה השמרניים.